

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. Posamezna štev. 10 Rpf

Stane četrletno: RM 1.—; celoletno: RM 4.—
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Zvezna država Čehov, Slovakov in Rusinov.

Vse kaže, da je najhujše neurje, ki je šlo pretekli dne preko čehoslovaške države, že mimo in da se počasi pričinja v novi čehoslovaški novi življenje. O tem priča sporazum Čehov, Slovakov in podkarpatskih Rusinov, da si hočejo ohraniti enotno državo, skupnega prezidenta, ter skupno zunanjo, finančno in obrambno politiko. Če so bila te dni pogajanja med Slovaki in Madžari začasno prekinjena, najbrže to ne pomeni več nove vihre, čeprav v naših dneh presenečenja ne bi bila izključena. Že se iz nove države čujejo glasovi o nadaljni notranji ureditvi. Tako je predlagal vodilni slovaški list, naj bi samouprava treh narodov nove države bila izražena v zveznem značaju nove čehoslovaške ter seve tudi v sprememjenem državnem nazivu in novi državni himni. Na razvalinah starega se torej poraja novo državno-politično življenje.

Oglejmo si na kratko, kaj je v teh težkih dneh še ostalo od bivše čehoslovaške države in kako si okrnjena državnica skuša urediti svoje notranje življenje in se sprijazniti z novo vero v boljšo bodočnost. Brez dvoma so bili pretekli dogodki ena najtežjih preizkušenj, ki je kedaj doletela katero koli ljudstvo. Zavest, da se majo državni mejniki in se drobi dosedanje državno telo, in vrhutega negotovost, kako se bo oblikovala najbližja bodočnost narodne usode, morata pri zrelih narodih postati prava visoka šola nove državniške modrosti in politične dozorelosti. To ne samo za preizkušeno ljudstvo, marveč za vse narode. Vsi narodi se morejo ob tragiki drugih učiti, da se izognejo napakam, ki vedejo v propast.

Bivša čehoslovaška je bila več ali manj centralistično urejena država z enotno vlado v Pragi. Praga je bila politično, gospodarsko in kulturno osrčje vse države. S tem dejstvom se Slovaki in Rusini niso mogli sprijazniti. Čehi so se opirali predvsem na to, da so doprinesli dober del k ustanovitvi čehoslovaške in jim zato pritiče nekaka vloga vzgojiteljev in učiteljev vsega ljudstva k pravi državljanski zvestobi in miselnosti. To kuralo Čehov, če se smemo tako izraziti, so Slovaki in Rusini le z nevoljo trpeli in venomer terjali večjo narodno svobodo. Pivi so se pri tem opirali še na takozvano pitsburško pogodbo, v kateri so jim v dneh postanka čehoslovaške Čehi zajamčili popolno enakopravnost in državotvornost. Plitko motrečemu so se ob pogledu na notranje trenje slovanskih narodov čehoslovaške usiljevale bodisi misli o nacionalnem izdajstvu Slovakov in Rusinov, bodisi očitki o češki preoholosti napram bratškemu ljudstvu iste države. Nedvomno bi bila ob večji popustljivosti Čehov in praške vlade država notranje bolj konsolidirana, ob večjem razumevanju Slovakov in Rusinov za državne interese pa njena udarna sila večja. Izgovorjene in neizgovorjene očitke češke preoholosti ali izdajstva Slovakov in Rusinov je rezko razveljavila skupna državna volja vseh treh slovanskih narodov ob razsulu stare čehoslovaške.

Češka je bila ob ustanovitvi prve države gospodarsko cvetoča dežela in je imela visoko razvito industrijo in močno kulturno življenje. Slovaška in podkarpatska Rusija pa sta bili siromašni, šolstvo zanemarjeno in še to povečini ali izključno madžarsko usmerjeno. Primer iz Podkarpatske Rusije: Leta 1918 je bilo tam vsega 517 madžarskih občinskih šol, 14 let kasneje je bilo na istem ozemlju 459 rusinskih, 160 čeških, 114 madžarskih in 17 nemških ljudskih šol, torej skupno 750. Poleg tega obstoja 34 meščanskih, 9 srednjih, štiri kmetijske in tri trgoveške šole. O kulturni brezpravnosti Rusinov torej res ne more biti govora.

Slično je s Slovaško. Slovaška je večinoma hribovita in gorata dežela. Samo južni rob, ki sega v Podonavsko kotlino, je rodovit in bogat. Toda ta rob je po večini poseljen z Madžari in nimajo od njega Slovaki nobenih posebnih koristi. Že več stoletij so morali Slovaki iz svoje hribovite domovine po svetu, da si najdejo kruha in novega obstoja. Čeprav je naravni prirastek tega naroda zelo velik, vendar se v zadnjih stoletjih njihovo število ni mnogo povečalo. Sproti so izginjali v morju tujih narodov in tam puščali svoje moči in svojo narodnost. V zadnjih dveh desetletjih šele se je Slovakom posrečilo zaustaviti odtok slovaške krvi v tujino.

Na račun nespornega gospodarskega in kulturnega podviga Slovakov in Rusinov v čehoslovaški so Čehi do zadnjega vztrajali na centralistični ureditvi države. Zagovorniki državne edinosti in v posesti državnega aparata so pri tej svoji zahtevi nedvomno šli predaleč, ko svojega nerazumevanja za kulturne in politične težnje slovanskih sosedov niso niti več skrivali in je torej morala pravico dostikrat nadomestovati samo še sila. Bridka politična operacija zadnjih tednov šele je prinesla ozdravljenje slovanskega ljudstva čehoslovaške: državna edinost je ostala, Slovaki in

Rusini pa so dobili svojo samoupravo. Žrtve za na sebi enostavno narodno in politično modrost pa so bile velike, trpljenje vsega slovanskega ljudstva izredno, da so bile popravljene napake preteklega časa.

Glede bodočnosti nove slovanske države na severu smo lahko mirni. Sestavni deli stare čehoslovaške so v najnevarnejših dneh dokazali svojo notranjo dozorelost in ni se več bati še večjega razkroja. Kot enakopravni deli višje celote, države, bodo zavestno rastli drug ob drugem in drug k drugemu in tako krepili novo svojo državov v njeni notranji sili in zunanjem ugledu.

Nova čehoslovaška si utira novo pot.

Najpomembnejši dogodek minulega tedna je nedvomno **poset novega čehoslovaškega zunanjega ministra Chvalkovskega pri kanclerju Adolfu Hitlerju** v Münchenu. Minister je izjavil, da si želi nova čehoslovaška država prijateljskih odnosov z Nemčijo. O priliki tega poseta so praški listi naglasili, da je nova država prosta vseh dosedanjih političnih obveznosti napram inozemstvu in bo morala iskati jamstva za nove državne meje tako pri zapadnih velesilah kakor pri nemški sosedu.

Ljudskega glasovanja ne bo. Nemčija in čehoslovaška sta se nameravanemu glasovanju z ozirom na že doseženi sporazum o novih mejah odpovedali. Nemške čete so zasedle okroglo 30.000 kv. km s tri in pol milijona prebivalcev. Če odračunamo se tesnisko ozemlje, zajeto po Poljaki, in sporno ozemlje z madžarskim prebivalstvom, ostane okroglo 100.000 kv. km površine čehoslovaške države. Število prebivalstva se sniža od prejšnjih 15 milijonov na okroglo 10 milijonov Čehov, Slovakov in Rusinov. O končni razmejitvi med Nemčijo in čehoslovaško se vodijo skupna pogajanja.

Volitve v Jugoslaviji.

Ministrski svet je sklenil, da se narodna skupščina razpusti in razpišejo nove volitve, ki bodo 11. decembra letošnjega leta. Kraljevski namestniki so sklep odobrili. Seje senata, sklicanega na zasedanje dne 20. oktobra, so odgodili na 16. januarij, ko se sestane nova narodna skupščina. Istočasno sta bila imenovana dva nova ministra in sicer Svetislav Hodžera in Ante Maštrovič. Volilne priprave so v polnem teku. Volilnemu izidu pripisujejo v Jugoslaviji ter v inozemstvu izredno važnost.

Preokret v Rumuniji.

Vprašanje narodnih manjšin v Rumuniji je že dalje časa zelo pereče. V Rumuniji tvorijo Madžari 8, Nemci 4 in Rusi 2 odstotka vsega prebivalstva. Vlada se je v zadnjem tednu odločila za ureditev manjšinskega vprašanja. Odrejene so dalekosežne šolske koncesije in so v pripravi še druge ugodnosti. Nekateri listi tudi namigujejo, da sledi prav v kratkem presnova rumunske vlade, ki bo odgovarjala novonastalemu mednarodnemu položaju.

Ukrajinci v Poljski terjajo samoodločbo.

Na Poljskem živi okroglo 5 milijonov Ukrajincev. Njihova stranka je nedavno predložila poljski vladi spomenico, v kateri terja pravico ukrajinskega naroda. Med drugim spomenica naglašja, da se Ukrajincem nikakor ne sme odreči pravica, da sami odločujejo o svoji usodi. — Med tem so Ukrajinci Podkarpatske Rusije dosegli v okvirju nove čehoslovaške samoupravo, kar ne more ostati brez vpliva na ukrajinsko narodno manjšino v Poljski. Verjetno je, da bodo Ukrajinci, če jim Poljska ne dovoli njihovih pravic, začeli propagando za združitev poljske Ukrajine s čehoslovaško ali celo za samostojno republiko.

Pokrajinski vodja Bürckel je imel minul četrtek na Dunaju govor, v katerem je nastopil proti gotovemu inozemskemu tisku, ki širi vesti

Spor z Madžarsko. Pri pogajanjih med Slovaki in Madžari v Komornu so se takoj ob začetku pojavile težkoče. Madžari namreč zahtevajo vse ozemlje Slovaške, koder je bilo pri štetju leta 1910 nad polovico madžarskega prebivalstva. Slovaki ugovarjajo, da se je tedanje ljudsko štetje vršilo pod hudim pritskom madžarskih oblasti in bi s pristankom na madžarske zahteve prišlo pod Budimpešto nad pol milijona Slovakov. Madžarski zaštopniki so nato pogajanja prekinili. Obe državi sta zaprosili kanclerja Hitlerja za posredovanje. Madžarska je medtem tudi mobilizirala.

Avtonomna Podkarpatska Rusija. Ozemlje med Poljsko, Rumunijo in Madžarsko poseljuje nekako 750.000 Rusinov, ki segajo preko Karpatov v Poljsko in Rusijo ter jih je skupno okroglo 40 milijonov. Med Poljsko in Madžarsko se je pojavil misel, da si rusinsko zemljo razdelita in tako zadobita skupne meje. Rusini so se medtem izrekli za čehoslovaško državo, istočasno je bila imenovana avtonomna rusinska vlada, ki ima svoj sedež v Užhorodu, glavnem rusinskem mestu. Ob prevzemu uprave je bila nova vlada Podkarpatske Rusije deležna izrednih manifestacij rusinskega ljudstva.

o kulturnem boju v Avstriji. „Če so pretekli petek demonstranti pred naškofijsko palačo vpili ‚Kristus naš voditelj‘ in ‚Mi se zahvaljujemo našemu škofu‘ potem velja za kardinala Innitzerja v narodno-socialistični Nemčiji: Innitzer ubogaj, Hitler ti ukazuje!“ Namestnik Bürkel je nato med drugim napovedal, da je odredil v odgovor na demonstracije pred naškofijsko palačo, da se bogoslovna poslopja in deška semenišča ne vrnejo prvotnemu namenu katoliški politični krivci ostanejo v zaporu, tudi bivši kancler Schuschnigg ne bo amnestiran. Pojasnil je končno, da sta zakon in šola izključna zadeva države in da je vera zasebna stvar vsakega posameznika.

Japonci so se opogumili. Nedavno je odstopil japonski zunanji minister general Ugaki. Šele sedaj se je izvedel tudi vzrok njegovega odstopa. Bil je namreč proti temu, da bi Japonska vznemirjala Anglijo z izkrcavanjem svojih čet na obali južne Kitajske, kjer je pretežno angleška posest. Ukagi je s svojo obzirnostjo sedaj propadel in takoj nato je odplulo 19 velikih transportnih japonskih ladij proti južni Kitajski ter pristalo v bližini angleškega Honkonga. Iz Honkonga so kitajske čete doslej dobivale stalno pomoč. Japonci so jim sedaj to vez z jugom prerezali. Japonski listi napovedujejo, da bo kmalu padel Kanton, s čimer bo zlomljen zadnji odpor Čankajškovega režima. — V Londonu se je zbog novih dogodkov na Daljnem vzhodu pojavilo veliko razburjenje.

Tudi Arabci dvigajo glave. Vsearabski kongres v Kairu je sprejel vrsto zahtev, ki so jih odobrili arabski zastopniki 16 držav bližnjega in daljnega vzhoda. V teh zahtevah, ki so bile predložene angleški vladi, zahtevajo Arabci med drugim, da se mora naseljevanje židov v Palestini takoj ustaviti, nadalje se mora ustanoviti v Palestini arabska vlada, ki se bo pogajala z britansko vlado za sporazum. Končno terjajo Arabci takojšnjo amnestijo političnih kaznjencev. — V Palestini trajajo pokolji med Arabci in židi dalje, upori arabskega ljudstva se širijo. Po nekkih vestih imajo Arabci v rokah tri četrtine vse

Palestine in le zadnjo četrtino še nadzoruje angleška oblast. Čete arabskih prostovoljcev štejejo okroglo 50.000 dobro oboroženih in izvežbanih mož.

Ostale vesti. Obletnico smrti kralja Zedinitelja je Jugoslavija obhajala v tistem žalovanju. Listi so se spominjali velikega kralja v pristranih člankih. Posebno lepa spominska prireditev se je vršila v francoskem Marseilles-u, kjer je bil pred 4 leti izvršen atentat. — Čehoslovaško proagandno ministerstvo je javilo, da živi na od Poljakov zasedenem tješinskem ozemlju samo 67.000 Poljakov, pa 120 tisoč Čehov in 16.000 Nemcev. — Slovaška in Podkarpatska Rusija sta razpustili komunistično stranko. — Italija je odpoklicala iz Španije 10.000 prostovoljcev. — V Sofiji sta bila povodom atentata usmrčena šef generalnega štaba Pejev in major Stojanov. — V Parizu so odkrili ob prisotnosti belgijskega kralja in italijanske prestolonaslednice spomenik belgijskemu kralju Albertu. — Angliški vojni minister je napovedal preosnovo in izpopolnitev angleške vojske. — Nemški gospodarski minister Funk je prisostvoval v Sofiji važnim gospodarskim posvetovanjem. — V Parizu je umrl veliki knez Ciril, poglavar nekdanje ruske dinastije Romanov. — Zadnje vesti iz Anglije napovedujejo energične korake britanske vlade za pomirjenje Palestine. — V Kairu bo za moškimi sedaj zborovalo arabsko ženstvo za nedeljeno arabsko Palestino. — Brasilija je odslovila nemškega poslanika, nakar je nemška vlada odgovorila z istim korakom. — Dr. Beneš je došel v Švico. — Govori se, da bo odslovljen sovjetski zunanji komisar Litvinov. — Dunaj se je povečal s priključitvijo nekaterih okoliških občin.

Besedah o virih čistega veselja.

Kako silno je v človeku hrepenenje po veselju! Radoznali se oziramo v tujino, koder nas vabi veselo življenje, stikamo v knjigah in listih za srečnimi, veselimi otoki in deželami, kjer vlada rajsko življenje. Bolj duhoviti se zatekajo h knjigam in si jih iščejo pri vseh narodih in jezikih, da se ob njih naučijo njihovo veselja željno srce. Naj danes omenim dvoje virov čistega veselja, ki lahko zadovoljita tudi razkošja vajenega človeka, če jih pravilno razume. To sta: domačija in narodnost.

Domačija, to je zemlja, na kateri živimo, narava, katera nas obdaja, dom, ki nam nudi streho in toploto. Tod so korenine našega žitja in bitja. Res je zanimivo potovati po sončnih gajih južnih predelov ali iskati čudežev severnega tečaja ali se diviti drznemu poletu ameriškega duha. Lepa je tujina in dostikrat človeka v svoji krasoti oamami. A njena krasota zgrabi človeka samo za trenutek in že se pojavi domotožje, hrepenenje po domačem gozdu in vrtu, po rojstnem domu in rodni zemlji. Človek je ves odmerjen samo za svojo domačijo, tod so jutra in večeri najlepši, narava najpestrejša, nebo najčistejše, vreme najprikladnejše. Doma ti govori vsako drevo in vsaka roža, doma ti zgovorno pripoveduje tvoje življenje vsaka hišica in vsaka cerkva.

K domačiji spada domači, materni jezik. Vtisi prvih besedi, v katerih si prvič srkal malo zemljo pod seboj in malo nebo nad seboj, ostanejo neizbrisni. Domača beseda te je povezovala s tvojim lepim mladostnim svetom, po njej je govorilo v tebi tvoje mlado, nedolžno veselje. Tako visi na domači besedi kos tvoje mladosti, kos tvojih mladostnih sanj, molitev, mladostnega hrepenenja. Iz

domače govorice zveni h tebi beseda že davno umrle matere in rajnega očeta in odišlih sovrstnikov. Še v letih tvoje starosti ti domača beseda posreduje vedno novo doživljanje nekdanjih lepih trenutkov tvojega življenja.

Domača beseda vodi od domačije k narodu. Zgovorno ti dokazuje, da nikakor nisi sam, marveč te obdajajo bratje in sestre širom naokrog. V tujini si tujec, katerega ljudje zvedavo pogledujejo in se pred njim bojzljivo umikajo. Če te ogovorijo, zveni v njihovih besedah nezaupanje. Bodi še toliko desetletij na tuji zemlji, ostal boš tujec vse življenje in četudi doslovno posnemaš njeno govorico in navado.

Narod nam posreduje tisočletno bogastvo. Poslušaj starodavno pravljico ali legendo, ali ni pozdrav iz davnega časa pred teboj? Prislunni narodni pesmi, ali ne trepeče v njej melodija davnega življenja na tvoji zemlji? Iz čistiljivega pregovora govori h tebi davna modrost tvojih prednikov. Tako čudovito je to v narodu: pa naj si zapoje katerikoli pevec nekje na jugu ali severu, naj zapiše o lepoti ali resnici kdorkoli v tvoji narodni družini, pevec ja zapel in modrec zapisal tudi za te! Tako te pravljica in legenda, pesem in pregovor, knjiga in melodija povezujejo vedno znova v veliko, narodno družino in te venomer opominjajo: saj nisi sam v svetu, obdaja te krog tvojih domačih in družu te tvoj narod v večjo družino.

Izseljenci pripovedujejo to doživetje: Čim zapustijo meje svoje domačije in narodne zemlje, se jim zdi, kot bi bili oproščeni vezi in vesti. Od nikogar nadzirani in očuvani se v začetku kot pijani vržejo v to ali ono radost in uživajo svojo brezmejno svobodo. A vsaki dan na tujih tleh jih vodi v novo treznost in včerajšnja svoboda jim postaja nadležna ter zoperna. Kmalu doživijo svoje brezdomovinstvo v vsej njegovi bridkosti in objame jih čut neizmerne zapuščenosti. Ni domačije, ni materne besede, ni tople narodne družine. Kolika dobrota je v teh trenutkih prijatelj, ki govori isto besedo ali pozna njihovo deželo! Domotožje pa ostane odslej njihov delež na vseh njihovih potih in v vsaki njihovih usodi.

Vsak, kateri ne zna ceniti svoje domačije in svoje narodne družine, bi se moral učiti v tujini, kaj sta domači in narodni krov. Potem bi odkril vire pravega veselja tik sebe. Morda bi se nato zavedel, kaj dolguje domačiji in narodu in bi ne samo sprejemal, marveč tudi dal. Mi vsi namreč smo dolžniki rodnemu krovu in svoji narodnosti za kos paradiža na svetu. A. H.

Domače novice

Podjuna in njen „fikej“.

Celo vrsto zanimivosti ima Podjuna. Nad Št. Lipšem kraljuje Rozarija z romantično kapelico v skalnati vdolbini, sredi hriba in prekrasno cerkvičico sv. Heme na vrhu. V zatišju Pece samuje vas Podjuna, koder so baje našli oltar rimske boginje Juno, po kateri se sedaj imenuje cela dolina. Dobro uro hoda od Rebrce proti Obirju se nahajajo številne podzemne votline, ki lahko tekmujejo s svetovnoznano podzemsko jamo v Postojni. Dolina Bele je polna dokazov starodavne slave od Morije v Trnju pa do „šanc“ pred trgov in veli-

kana sv. Krištofa v soteski. Nič manj znamenita je Podjuna ob Dravi sem od častitljivih Tinj in Kamna pa preko Djekš in Grebinja do Lisne gore. Res je lepa Podjuna za vsakogar, ki jo dodobra pozna, in v ničemer ne zaostaja za Zilo ali Rožem. Posebno še, ker se sme Podjuna ponašati vrhuvsega z zanimivostjo, kakršne Rož in Zila nimata. To je namreč podjunki „fikej“! Evo nekaj njegove zgodovine po zapiskih preč. kotmirškega župnika Konrada Mentelja, ki je preživel svojo mladost kot sin rudarskega obratovodje v kapelskih hribih.

Pred okroglo 40 leti je služil na Boštejevi pristavi (hubi) pri Lesniku za hlapca okroglolični, neokorni Viktor. Sosedje so ga splošno nazivali „fikej“. Železnice iz Kaple proti Sinči vesi tedaj še ni bilo in ljudje so se v nujnih slučajih posluževali bodisi poštnega voza ali pa kolesljev. Včasih pa je kolesljev zmanjkalo in v zadregi so morali ljudje na Boštejevo pristavo po malega Lesnikovega „mulija“ in mali Lesnikov kolesej. Za kočijaža je bil navadno „Fikej“. Veselo jo je vozil po tedanji bolj preprosti poti mimo Žitare vesi, si vmes požvižgaval in dražil grede mamice in dekleta. Nenadno pride z Dunaja glas, da bodo gradili železnico iz Sinče vesi v Železno Kaplo. To je bil dirindaj v tistih dneh! Stari so zmajevali z glavami, češ, sedaj pride „hudoba“ že kar v osrčje doline. Mladina je radovedno stopicala okoli „ženerjev“ in po svoje ugibala o novem tehniškem čudesu. Ko je prvič zapiskal vlak v Sinči vesi in jo drobil proti Dobrli vesi in še dalje naprej, se je zbrala vsa tedanja Podjuna ob prog in vriskala železni lukamatiji. Pa se je znašel med njimi hudomušnež, kateremu se je novi vlak bržkone zdel premajhen in preneznaten, in jo je pogruntal z besedami: Šte je pa koj „fikej“! Z veseljem so prisotni vzeli ta nenavadni „krst“ na znanje in po tednu je govorila vsa Podjuna samo še o svojem „fikeju“. In tako Lesnikovemu Viktorju je bilo zadoščeno do današnjih dni.

Netočnosti pri dostavljanju našega lista. Iz raznih krajev sporočajo, da zadnje številke našega lista niso sprejeli oz. da se je dostavitev znatno zakasnila. V tej zvezi še enkrat opozarjamo, da razdeljujejo naš list odslej poštni uradi na podlagi seznamov naročnikov, ki jih jim je predložila naša uprava. Če se torej list ne dostavlja oziroma dostavljanje vrši neredno in kasno, naj naročniki reklamirajo pri poštnem uradu, ki jih vodi posamično v svojem seznamu. Poštni uradi nato zahtevajo od uprave, naj izostale izvode dopslje. Kdor želi list naročiti ali odpovedati, naj to javi neposredno upravi, ki bo poštne urade tekoče obveščala o spremembi v seznamih naročnikov. Naročnina se plačuje potom vplačilnic na konto „Koroškega Slovenca“ pri poštnem čekovnem uradu.

Motnje povodom spodnje-rožanskega okrožnega sestanka. Na poziv slovenske prosvetne centrale so se minulo nedeljo popoldne zbrali v gostilni pri Tišlarju v Št. Janžu funkcionarji spodnje-rožanskih prosvetnih organizacij, da se ob prisotnosti zvezinih zastopnikov porazgovorijo o bodočem prosvetnem delu. Med razgovorom se pojavi v sobi župan Svetne vesi in krajevni vodja nar. soc. stranke g. Aleksander Schmitzer ter izjavi, da mora sestanek razpustiti, ker mu ni bil pripravljen. Predsednik prosvetne centrale je županu pojasnil pravne določbe okoli sklicanega sestanka ter navajal, da je bil razgovor javljen okrajnemu

Podlistek

Jack London:

P. Holeček:

Klic divjine.

(25. nadaljevanje.)

Na vse strani je suval z velikim lopatastim rogovjem, ki je merilo skoraj sedem čevljev; male zlobne oči so mu grozeče žarele in prhal je od jeze, ko je ugledal psa pred seboj. Iz boka mu je štrlel operjeni konec puščice, kakršne navadno rabijo Indijanci.

Buka je vodil nagon iz pradavnih dni, ki mu je dejal, da mora najprej losa odrezati od ostale črede. To ni bilo lahko. Lajal je in skakal tik pred losovim gobcem, pri tem pa se skrbno čuval, da ni prišel preblizu težkim lopatom in strašnim kopitom, ki bi ga bila strla z enim udarcem. Los ni mogel obrniti hrbta nevarnim pasjim zobem in iti svojo pot; zato se ga je lotevala divja besnost. V takih trenutkih je začel Buka napadati; toda pes se mu je spretno umikal in ga skušal zvabiti čim dalje proč od ostalih. Večkrat je že mislil, da se mu je nakana posrečila; toda brž so planili trije ali štiri mlajši losi proti Buku in dali ranjencu priliko, da se je spet pridružil čredi.

Buk je pri zasledovanju starega losa pokazal potrpežljivost, ki jo kaže pajek, ko sedi, prežeč na muho, dolge ure v mreži, panter, ko čepi v zasedi, ali kača, zvita v kolobar — skratka, potrpežljivost, ki je lastnost vseh onih, ki si lové živo

hrano. Bil je čredi neprenehoma ob strani, je dražil mlade jelene, nadlegoval starce in povzročal med košutami ter njih mladiči strah in trepet. Napadal jih je od vseh strani, da si sploh niso mogli oddahnuti; predvsem pa se je vrtel okoli ranjenega starca in ga vsak hip ločeval od črede, da so mu morali mlajši vedno česče prihajati na pomoč. Zato so živali napravile ta dan prav kratko pot. Bližala se je doba dolgih noči in mudilo se jim je, da pridejo še pred zimo v niže ležeče kraje; zdaj se jim je pa obesil ta neutrudni mučitelj na pete in zdelo se jim je, da se ga sploh ne bodo mogli odkrižati. Vrh tega so opazili, da ne ogroža črede niti mladičev; le enega je zahteval od njih, ki je bil že star in ranjen, čigar življenje zanje ni bilo velike vrednosti. Tako so nazadnje pristali na odkupnino.

Ko so se začele sence dreves daljšati, je stal stari los sam in zapuščen ter s sklonjeno glavo zrl za odhajajočo čredo, za košutami, ki jim je bil nekdanj zvest drug, za mladiči, ki so bili njegovi otroci, in odraslimi jeleni, ki jih je toliko let vodil in varoval. Gledal je za njimi, ko so odhajali, dokler niso izginiti v polmraku. Ni jim mogel slediti, kajti pred nosom mu je skakal in lajal brezsrčni sovražnik, ki mu ni dovolil, da bi šel za njimi. Dolgo je bilo njegovo življenje, burno in polno junaških bojov; zdaj pa je moral gledati v oči smrti pod zobmi živali, ki mu je segala komaj do mogočnih kolen.

Odslej je Buk noč in dan silil v svojo žrtev in ji ni dal niti trenutka miru. Ubogi ranjeni los

si ni smel utrgati lističa z grma niti ugasiti silne žeje v potokih, preko katerih sta bredla. Težka glava pod velikimi lopatami se je vedno bolj sklanjala k tlom, noge so mu od ure do ure postajale težje in so ga že komaj nosile. Pogosto se je ustavil ves zasoplen in dolgo časa počival. Buk je ležal pred njim v mahu, molil rdeči jezik iz gobca in ga napeto opazoval, čakajoč trenutka, ko popolnoma omaga.

V takih odmorih mu je včasih bilo, kakor da bi se stvari okoli njega izpreminjale. Ko so prišli losi v te kraje, je prišlo z njimi neko drugačno življenje; zdelo se mu je, da si gozdovi, reke in zrak šepetejo o njem. Seveda pes tega ni mogel ne videti ne slišati ne vohati; ali javljal mu je to neki mnogo tanjši čut. Vedel je, da se godé čudne reči, da so prišla v deželo neka posebna bitja in se potikajo po njej. Sklenil je, da stvar korenito preišče, brž ko konča svoj lov.

Nazadnje je na večer četrtega dne podrl mogočnega losa na tla in ga umoril. Ostal je še dan in noč pri plenu, da se je oddahnil in do sita nažrl; nato se je spočit in okrepan vrnil proti taboru.

Hitel je uro za uro vedno naprej in ni delal prav nikakih ovinkov, tako da bi osramotil človeka z njegovo magnetno iglo. Čim dalje pa je prišel, tem bolj je čutil, da je v deželi zavladalo neko novo, tuje življenje. O tem so mu cvrčale ptice, vervece so si klepetale novico in vetrič mu jo je šepetal.

(Dalje sledi.)

glavarstvu v Celovcu, četudi se razgovori brez določenega sporeda in ob omejenem številu udeležencev glasom postave oblasti ne prijavljajo. Župan se kljub temu ni dal prepričati ter je telefonsko klical orožnike z asistenco, ki so na njegovo zahtevo razgovor prekinili in zapisali sleherne udeležence. Zahtevano potrdilo o razpustu je podpisal župan za občino, krajevno skupino nar. soc. stranke in orožništvo. Slovenska prosvetna zveza je takoj nato obvestila vodstvo dež. tajne policije ter v svojem pismu med drugim navedla: „V omenjenem slučaju gre za protipostavno in samolastno postopanje krajevnih oblasti. Taki in slični slučajji očitno razveljavljajo od deželne in državne oblasti zasigurano svobodo kulturnega delovanja slovenskega naroda na Koroškem. Slovenska prosvetna zveza želi, naj se razpust okrožnega sestanka v Št. Janžu, odrejen po g. županu, razčisti v smislu pristojnih zakonskih določb in kompetence nadrejene oblasti.“ — O rešitvi zvezine pritožbe bomo poročali.

Iz Sveč, Borovelj in Sel nam poročajo, da je zadnja številka našega lista v redu došla in jo je pošta tudi pravočasno dostavila. Nato pa so se v omenjenih občinah oz. pri naročnikih javili orožniki in zbirali posamezne izvode, češ, da je številka 41. našega lista zaplenjena. Takoj nato je uredništvo javilo slučaje zaplenitve pristojnemu varnostnemu nadzorniku v Celovcu. Vodja dež. tajne policije je na intervencijo izjavil, da mu o zaplenitvi zadnje številke ni ničesar znanega, in zagotovil takojšnje posredovanje, da se zaplenjeni izvodi naročnikom spet vrnejo.

Ludmannsdorf—Bilčovs. V nedeljo 2. oktobra je stal pred oltarjem farne cerkve mlad par. Naš podjetni organist Valentin Kapus se je poročil z brhko Micko Reichmann, pd. Pvažičevo iz Kajjaz. Ženin je vodja naše tamburaške družine in pevodja društva „Bilka“ ter je svojo pevsko nadarjenost že opetovano izpričal. Nevesta pa je že večkrat nastopala na odru kot društvena igralka. Naj bi mladi par, kateremu želimo mnogo sreče in blagoslova, ostal slovenskemu kulturnemu delu zvest tudi zanaprej! — Naši malčki so se „Mladega Korotana“ nenavadno razveselili in so ga prečitali in predelali od začetka do zadnje pičice. Že danes vprašujejo stariše, kdaj njihov prijatelj spet pride med nje.

Fürnitz—Brnca. Domala vsi rezervisti naše občine so bili pri vojaških naborih. Predzadnja nedeljo je vstopilo na postajah Brnca in Mlinare okrog 40 mož. V Celovcu je bila vojaška komisija sila naklonjena in je vse bolehe tako spet poslala domov. Ostali so služili 12 dni in so se vrnili polni spominov na svojo novo službo. Ljudstvo je kar ponosno, ko vidi, da njegovi postavijo moža tudi pri vojaki. — Vas Žužalče so bile doslej všolane na Brnco. Z novim šolskim letom pa so otroci začeli pohajati v šolo v Vodičo ves, ker bi sicer bila na brniški šoli potrebna gradnja enega razreda. Vodiška šola je last Südmarke in nosi ime po znanem štajerskem pisatelju Rosseggerju. — Z letino smo postali prav zadovoljni. Kar je zakrivilo moko in hladno poletje, je popravila jesen. Okopavine so prav dobre, posebno krompir in koruza. Ajdo je v nekaterih predelih zamorila slana. Sadja je razmeroma malo. — Sedaj pričakujemo pričetka naše prosvetne sezone. Nedvomno bo naš „Dobrač“ letos spet stopil v ospredje in nas povezal s sestanki in prireditvami v živo kulturno občestvo. Posebno sestankov s poučnimi predavanji si želimo. Prva številka „Mladega Korotana“ je prav ugajala in smo pri nas mnenja, naj bi izhajal še kot redna priloga našega lista in bi ga dobivali tako vsi naročniki. Še za nas starejše je v njem dovolj zanimivega čtiva.

Augsdorf—Loga ves. (Veselo in žalostno.) Zlati poklicni jubilej je obhajal v nedeljo 9. t. m. naš organist in mežnar g. Primej Schwann. Pred petdesetimi leti je začel v farni cerkvi orglati in obenem opravljati službo cerkovnikovo. Koliko skrbi, dela in truda je imel pri tem bogoslužnem delu v teku minulega polstoletja, ve ceniti le tisti, ki pozna veliko odgovornost, s katero je povezana ta služba. Na predvečer so se zbrali cerkveni pevci z č. g. župnikom in cerkvenim ključarjem ter jubilanu privedli podoknico ter mu častitali. Pevka mu je podarila šopek svežih nageljnov. Ves ginjen se je slavljenec zahvaljeval. V nedeljo med slovesno božjo službo so preč. g. župnik Kanduth prebrali od mil. knezoškofa dr. Hefter-ja na jubila lanta naslovljeno pismo, v katerem mu nadpastir izrekajo svojo zahvalo za 50letno vestno in požrtvovalno delo in mu pošiljajo v dar svojo sliko z lastnoročnim podpisom. Našemu Primeju kliče mo: Na mnoga leta! — Dne 11. t. m. smo pokopali gostilničarja Jožefa Kramer, pd. Cvitnika v Logi vesi. Naši pevci so rajnemu zapeli na do-

mu po žalostinki tudi njegovo ljubljeno „Pojdam v rute — tam dov pokleknam in nnav požebam“, katero si je želel v slovo. — Dne 13. t. m. smo položili v božjo njivo poleg njegove matere komaj petnajstletnega Jožefa Romauch, pd. Mlinarčevega na Jezercih. Obolen je na vnetju slepiča, operacija se je izvršila prepozno in komaj šoli odrastli mladenič je vnetju podlegel. Naj rajna poživata v miru, zaostalim naše sočutje!

Maria Gail—Marija na Zili. V jutranjih urah se zopet pojavlja megla, ki prihaja iz reke Zile ob izlivu v sosednjo Dravo. To nam naznanja prihajajočo jesen in zimo. Kakor listje pada z dreves na njivo, tako se naše korenine selijo iz skromne zemske družine v božjo njivo! Tako so se nenadoma preselili v nedeljo 2. t. m. popoldan po kratki in mučni bolezni vodenici blagi Štofov oče Peter Vilč iz Prosovič iz solzne doline v boljšo nebeško domovino. Rajni oče so bili veren in vzoren katoličan, ki so se zavedali svoje dolžnosti. Ni bilo nedelje ali praznika, da bi Štofovega očeta ne videli pri pred- in popoldanski božji službi in pogostoma tudi pri mizi Gospodovi. Kljub mnogobrojnim nevihtam so ostali zaveden narodnjak, bili so soustanovitelj in do zadnjega požrtvovalen odbornik naše posojilnice. Ob mnogobrojnem številu pogrebcev so se od rajnega poslovili preč. g. župnik z lepimi besedami: Čeprav so telesno umrli, v duhu živijo med nami ter jih hočemo ohraniti v trajnem spominu! Cerkevni pevci so jim v slovo na domu in na grobu zapeli ganljivo žalostinko, da je mnogokatero oko postalo rosno. Blagi Štofov oče, bodi vam domača zemlja, ki ste jo tako ljubili, lahka, vsem zaostalim žalujočim izrekamo naše iskreno sožalje!

Drobiž. Dunajski „Sängerknaben“ se nahajajo na turneji po Ameriki. — Znani zbor trbovelskih slavčkov je posetil Bolgarijo in bil deležen pristrčnega sprejema. Na željo nekaterih naročnikov bomo poročali o poteku turneje malih slovenskih pevcev kratko tudi mi in sicer v naslednji številki. — V Celovec se je vrnila turistična ekspedicija, ki je raziskovala kavkaško gorovje ter oblezla nad 20 vrhov, visokih nad 4000 metrov. — Državna pošta dovoljuje članom družin z vsaj 4 otroci polovično vožnjo na avtobusih. Za znižanje je potrebno potrdilo. — Število brezposelnih se je v Avstriji v zadnjem času znižalo na eno šestino nekdanje višine. — V Celovcu je proizvajal prof. Stroh-schneider na visoki vrvi vratolomne vaje ter privabil ogromno udeležbo. — Namestnik dež. glavarja Kernmaier je imenovan za vodjo zadružne zveze v Südmarki. — Potni listi židov so razveljavljeni in bodo židje odslej morali imeti osebne izkaznice. — Na Žitpoljah je umrl znani posestnik inž. Kirschner. — V Tinjah je bil pokopan upokojeni šolski ravnatelj Pavel Kulnigg. — V Žel. Kapli je umrla Johana Parrisch, vdova po gozdarju iz Mežice. — V gostilni na Muti pri grabštanjem mostu preko Krke je izbruhnil požar. Požrtvovalni gasilci so ogenj omejili in preprečili večjo škodo. — Posestniku Hribarju v Mohličah je poginil letos že tretji konj.

Naša prosveta

Društvo — kulturno ognjišče.

V pozni jeseni se ljudstvo, doslej prezaposleno z najrazniličnejšim delom za vsakdanji kruh, ki ga je trgalo iz njive in vrta, travnika in gozda, vrača domov. V potu in znoju domala ohromelo telo si želi počitka, domače življenje se seli iz proste narave na dom. Sicer še v pozno jesen in zimo nikakor ne poide posel in ostane tudi naprej briga za bori vsakdanji zaslužek nezmanjšana, vendar narekuje hladni in mrzli čas več pokoja in oddiha. Človek ni zivina! In nihče na svetu nima pravice, da bi ponižal kmeta v robotnika-suznja, ki naj se peha in trudi do svoje onemoglosti in pušča v nemar svojo družino, svoj narod in svojega Boga. Družine v naših domovih bi izhirale in se pretvorile v kolonije kaznjencev, če bi jim v pozno jesen in zimo ne bil odmerjen čas večjega oddiha in prilika za novo zbiranje. Kdor ima dobre oči, zamore točno slediti, kako se ob napornem, duhomornem delu rahljajo vezi družinskega in vaškega občestva in kako ob silnih telesnih naporih — teh je kmečko delo prepolno — omrtvi dobršen kos duhovnega in duševnega življenja na deželi.

Cerkev je položila svoje velike praznike in veliko dobo verskega leta v pozno-jesenski, zimski in zgodnje-vigredni čas. Dobri dušni pastirji podvojijo svojo pastirsko brigo v tem času še s pri-

pravo misijonov, duhovnih vaj in dnevov verske obnove.

Po telesnem naporu utrujeni človek si zaželi duševne in srčne hrane in zahrepeni za resničnim razvedrilom. Medtem ko skrivnostni stroji matere narave snujejo v globinah zemlje in lega na polja in travnike božji mir, se vzbudi v nepokvarjenem in neizkvarjenem podeželskem človeku neutešljivo hrepenenje po nečem neotipljivem, lepem in resničnem. Kako lahko se po dovršenem delu ukrade zvok mehke melodije do najglobljega kotička srca! Oko je umirjeno in brez težave sledi pismu v knjigi in listu. Radevoljno srca uho besedo, razgrinjajočo resnico ter nosečo duha. Ob tem se zravnava ves človek. Spet postane hoja na odru, v zboru ali pohodu prožna, kretnja prijetna. Oko voljno sledi lepim žarkom, duh si osvaja bistri- no, srce prisluhne pritajenim glasovom sicer neopaženega veselja. Tako se v nepokvarjenem podeželju preprosto in neprisiljeno uveljavlja zakon ravnotežja zdravega duha v zdravem telesu. Tako spet celijo družine, bujno rastejo sosesčine in cveti ves narod. Tako izpolnjuje narodna prosveta le zakon naravnega življenja in ni nikaka domislica nekaterih prenapetežev ali od nekod usiljena propaganda.

Nositelji naše narodne prosvete so naša društva. Že davno bi bila v letih nereda in trpljenja izgnila, če bi jih ne bila nosila naravna potreba podeželskega življenja. Vedno spet zatemni v mesecih telesnega znoja in truda dragulj družinskega občestva, vaške sosesčine in narodne skupnosti. Vedno spet otopijo po težkem delu čut in sluh, srce in razum. Pa pride čas odmora in v domačem društvu zaori mehka pesem domačega zbora, dejanje na odru vodi v nepoznani svet, govor sili do nešteti vprašanj vidnega in nevidnega, malega in velikega življenja, knjiga odpira kraljestvo lepote in resnice. Društvo postane ognjišče domačega kulturnega življenja, iz društva se porajata kot iz novega krsta prerajena družina in prenovljen narod. Saj sta družina in narod zadnjim koncem samo duhovnega in duševnega izvora. V družini in narodu pa zori poedinec in dozori do svoje polnosti.

Kako dragocen instrument se ob teh razgledih zazdi človeku prosvetno društvo. Smilijo se ti selišča in vasi, koder danes ne vedo več, kam s svojim društvom. In še ostalim zašepete v veliki skrbi na uho: **Čuvajmo, prijatelji, naša kulturna ognjišča, če nam je pri srci dostojanstvo naših družin in čast nasega naroda!**

Društva, pozor! Po uradnikih varnostne policije so ali bodo predsedniki oz. tajniki naših prosvetnih društev obveščeni, da v seznamu društvenih članov ne smejo voditi oseb, ki nimajo nemškega državljanstva. Inozemci in osebe brez državljanstva ne smejo biti člani manjšinskih organizacij. Osrednji prosvetni odbor naroča, naj se to tudi doslej veljavno načelo glede društvenega članstva točno upošteva.

Spodnjepodjanski okrožni sestanek. V nedeljo 23. t. m. se sestanejo predsedniki in tajniki spodnjepodjanskega okrožja ob navzočnosti zastopnikov prosvetne centrale k razgovoru o bodoči prosveti. Sestanek se vrši v društveni sobi pri Brezniku s pričetkom ob 10. uri dop. Na svidenje!

Achomitz—Zahomc. V nedeljo 23. t. m. ima „Zila“ svoj občni zbor in sicer ob 3. uri pop. v dvorani pri Hrepcu. Na sporedu poleg poročil in volitev še govor zvezinega zastopnika.

Glainach—Glinje. V nedeljo 23. t. m. gostujejo na odru Cingelčeve dvorane na Trati igralci šentvidske „Danice“ z igro „Divji lovec“. Začetek točno ob 3. uri pop. — Odbor glinjske Čitalnice se nadeja, da bo znana ljudska igra privabila prav mnogo ljudstva.

Dobi se v knjigarni NS-Gauverlag, Klagenfurt, Bismarckring 13

Grabelsdorf—Grabalja ves. V nedeljo 30. t. m. igrajo Škocijanarji v naši vasi igro „Nevesta iz Amerike“. Vrhutega je še kratek prizor, tamburaški nastop in govor zvezinega zastopnika. Začetek ob 3. uri pop.

Slovenska knjiga. V založbi celjske Mohorjeve družbe so nedavno izšle sledeče knjige: „Mladim srcem“, prvi del. Je ponatis priljubljene mladinske knjižice iz peresa Ksaverja Meška, katero v mnogih družinah spet prav pogrešajo. — „Križem po Palestini“ nudi v kratkih, poljudnih potopisnih črticah verno sliko krajev Palestine, ki so v zvezi z življenjem našega Odršenika. Knjiga bo dobro služila veroučiteljem in vsem, ki se hočejo seznaniti s svetimi kraji. Pisal jo je ljubljanski kanonik dr. Snoj. — „Iz duhovnega življenja družine“ iz peresa Milice Grafenauerjeve je ročna družinska knjiga, ki vodi v najlepše skrivnosti domačega življenja. Nobena slovenska družina ne sme biti brez te dragocene knjige. — „Kmetijski stan“ podaja življenje slovenskega kmeta na koroško-štajerski meji v poznem srednjem veku. V knjižici so mnogi spomini iz nekdanjega slovenskega življenja vobče in jo bodo s pridom brali naši gospodarji. — „Izbrani spisi sv. Cecilija Cipriana iz zbirke o delih cerkvenih očetov, nudi življenje in pisma velikega afriškega škofa in cerkvenega očeta sv. Cipriana. Knjiga bo zanimala vsakogar, ki mu je na srcu poznanje cerkvene zgodovine in poglobitev v resničnem krščanstvu. — V Misijski tiskarni v Domžalah je izšla drobna pesniška zbirka „Iz belih noči“, poezija mladega slovenskega dijaka Ivana Čampe. Mladostno, mehko doživlja v zbranih pesmicah mladi slovenski pesnik odpirajoče se življenje in zori v borbi z njim v moža. Knjižico priporočamo društvom in še poedincem. Vse navedene knjige lahko naročite tudi potom prosvetne pisarne.

Dr. Debevec, pisatelj „Vzorov in bojov“, je umrl. Dne 5. oktobra je umrl v Ljubljani msgr. dr. Jože Debevec, urednik „Doma in sveta“ in zaslužni slovenski kulturni delavec. Bil je kot čebelica marljiv in je s svojimi deli bogato oplodil slovensko kulturno življenje. Njegovo najzanimivejše delo so „Vzori in boji“, povest mladega študenta in njegove rasti v živinorejski poklic. Mohorjanom je dr. Debevec poznan po svojih poučnih povestih, društvenikom pa po svoji igrici „Junaške Blejke“. Glavno Debevečevo delo je prevod svetovnoznane Dantejeve „Divine commedie“. Zaslužnemu pisatelju in vzgojniku je priredila Ljubljana veličastno zadnjo pot.

Gospodarski vestnik

Prodaja in obremenitev dedne kmetije.

Postava določuje:

Dedna kmetija se načelno ne more prodati in ne obremenjevati. Seve pa je dedni kmet neoviran glede prodaje in razpolaganja s predmeti, v kolikor to terja redno gospodarjenje. V važnih slučajih dovoli prodajo ali obremenitev sodnija za dedne kmetije. Predvsem dovoli sodnija predajo kmetije v slučajih, če hoče kmet izročiti posestvo svojemu postavnemu dediču, ki si ga je izbral iz vrste svojih sinov ali vnukov. Pri tem ne sme predajna pogodba kmetije preobremenjevati. Na dedni kmetiji se tudi ne sme vsled denarnih terjatev izvajati eksekucija. Pri javnih dajatvah in bremenih in javno-pravnih denarnih terjatvah je eksekucija kmetijskih pridelkov dovoljena, v kolikor niso pridelki potrebni za preživljanje družine do prihodnje letine. Eksekucijo mora na upnikovo prošnjo dovoliti okrajni kmečki vodja. Okrajni kmečki vodja sme upniku pismeno izjaviti, da prevzema kmetov dolg državna kmečka organizacija, a mora biti za to opolnomočen. V teh slučajih postane državna kmečka organizacija kmetov upnik. Terjatev pod 150 mark, ne všteti obresti in stroškov, kmečka organizacija ne prevzema.

Izvršilna odredba predvideva še to:

Dedna kmetija se ne sme obremenjevati z vknjiženimi terjatvami. Vknjižene dolgove, ki obstojajo v času, ko posestvo postane dedna kmetija, in še niso izplačani, smejo upniki pridobiti z izplačilom protivrednosti. Kdor hoče dati dedno kmetijo ali del od nje za več ko leto dni v najem, mora imeti dovoljenje pristojne sodnije.

Dovoljenja sodnije za dedne kmetije ni treba, če se dedna kmetija obremeni po služnostnih osebnih pravicah ali javnih dajatvah, nadalje kadar gre za komasacije in če postane kako po-

sestvo šele s prodajo ali obremenitvijo dedna kmetija. Tudi iz hipotečnih terjatev eksekucije niso dovoljene.

Kaj pravi izvršilna odredba o dedovanju dednih kmetij? Zadnjič smo priobčili izvleček iz zakona o dedovanju dednih kmetij. Da dobimo celoten pregled novih prilik okoli tako važnega kmetijskega zakona, se hočemo danes pomuditi še pri izvršilni odredbi. — Ako ima posestnik dedne kmetije sinove iz več zakonov, imajo sinovi iz prvega zakona prednost pred ostalimi. Isto velja o hčerah. Če hoče posestnik sina iz prvega zakona preiti, mora imeti za to posebno dovoljenje dedne sodnije. S pristankom dednega sodišča sme posestnik ob važnem razlogu določiti za dediča svojega vnuka ali pravnuka, četudi njegov sin še živi. — Posestnik sme ob vpoštevanju posebnih oblik določiti, da se njegova kmetija deduje samo v moškem rodu. Nadalje sme v obliki notarijelne potrditve določiti v okvirju postavnega dedovanja dediča za svojim naslednikom. — Potom testamenta ali dedne pogodbe sme posestnik svojemu zakonskemu drugu zapisati pravico upravljanja in uživanja na dedni kmetiji, dokler dedič ne doseže 25. leta. — Posestnik dedne kmetije sme odrediti, da mora njegov dedič nositi hišno ime poleg svojega družinskega imena, vendar velja ta njegova odredba samo za njegovega dediča. Izjavo o svojem nasledniku poda posestnik v obliki testamenta, dedne kmetije ali ustmeno pred predstojnikom dednega sodišča. — Dedič jamči za vse obveznosti iz celotne dediščine, vsaj z onim, kar je izvzeto od eksekucijske prepovedi. — Ako ni gotovo, da živi kak dedič, more sodnija javno pozvati, naj se eventualni dediči v gotovem roku javijo. So poizvedovanja brezuspešna, se to dejstvo sodnijsko ugotovi in sporoči državnemu kmečkemu vodji. — Tudi posestvo, katerega lastništvo si delita mož in žena, sme postati dedna kmetija. V glavnem veljajo zanj že znane postavne določbe. Lastnika se smeta medsebojno določiti za dediča, v skupnem testamentu ali skupni dedni pogodbi smeta določiti dediča, ki bi postavno dedoval po enem ali drugem. Žena, ki ima lastništvo nad gospodarsko važnejšim delom dednega posestva, sme v gotovih slučajih sama določiti dediča. Če zakonca-solastnika dediča nista določila, prevzame kmetijo po smrti žene mož, po smrti moža pa njegov postavni dedič. Do 25. leta starosti postavnega dediča sme žena posestvo upravljati. V slučajih ločitve zakona se dedno lastništvo ne spremeni.

Kako pripravimo travnike in pašnike v njive. To delo je zelo preprosto. Malovredne pašnike, ki so pripravni za poljedelstvo, na jesen preorjemo, da trda zemlja prezebe in se kolikor mogoče zdrobi. Plug mora imeti ostro črtalo in oster lemež, da se ledina rajši reže. Odrezane brazde se morajo obrniti, da ruša prej ko mogoče segnije. Spomladi lahko sejemo na preorano ledino sledeče rastline: oves, proso, turščico, krompir, lan in ajdo. Če imamo dosti gnoja, lahko pred oranjem gnojimo. Na pognojeno ledino z najboljšim uspehom pridelujemo krompir ali turščico. Prav je, če pride takoj prvo leto kako okopavina na njivo, da se z okopavanjem zatre trava, ki poganja iz tal. Z okopavanjem se pa tudi zemlja ugodno rahlja. Če smo sejali naprimer prvo leto oves, moramo drugo leto zemljišče dobro pognojiti in obdelati s kako okopavino. — Če hočemo njive spremeniti v travnike, jih obsejmo s pravimi in večletnimi travami, katerim primešamo nekoliko detelje. Za travnik obdelamo njivo najboljšo po okopavninah, po katerih je zemlja čista in ugnojena, da smemo pričakovati dobre uspehe.

Prizanašajte! Mnogo živali živi v naravi, katerim mora skrben gospodar prizanašati. Najprej prizanašamo ježu, ki se živi od miši, majhnih glodavcev, polžev in žuželk. Krastača uniči v eni uri do 30 žuželk. Ptiči so resni sovražniki škodljivih žuželk, ker jih lahko popolnoma potrebi. Neznatna polonica uniči velike množine listnih uši po rastlinah. V zemlji rijoči krt je smrt bramorjem in drugim zajedavcem. Še je vrsta drugih malih pomagancev, katerim naj dober gospodar priznaša.

Celovski trg minulega tedna. Grah (1 liter) 54 do 67, kumare 23—30, namizni karfijol 50—60, na-

Sveče

za Vse svetnike in vernih duš dan
priporoča trgovina s svečami

FRANC SIEBERT, CELOVEC, STAUDERHAUS.

Sadna drevesca za jesensko sajenje prodaja od začetka oktobra po brezkonkurenčnih cenah **ing. agr. Marko Polzer, Spodnje Vinare, p. St. Veit im Jauntale.**

vadni 27—30, beli krompir 8, rumeni 9, Juliperle 10, Kipiler 12, zelje 10—13, kolerabi 20—27, špinat 33—40, rdeče zelje 20—23, kisló zelje 33, peteršilj 40, zelena 40, hren 1.00, čebula 23—27, česen 60, repa 10—13, kislá 27, rumena repa 20—27, solata v glavicah 33—40, endivija 7—10, paradizniki 40—47, stročje 40—47, fižol 27—40, leča 54 do 67 pfenigov za kg. — Sirovo maslo 2.13—2.28, čajno maslo 2.66—2.95, sladka smetana 2.66, kislá 1.60, jajca (nad 6 dkg) 11—11.5, jajca od 5—6 dkg 10—10.5, mala 9.25 pf. — Kokoši 1.33, trda drva, kratka 2.66—3.33, mehka 2—2.66 za k. meter.

Zanimivosti

Kakšen bo konec sveta?

Škoda, da je Sibila sežgala knjige o koncu sveta, pravijo naši modrijani. Potem bi vsaj vedeli, kedaj bo konec zemlje in otopljivega življenja na njej, si mislijo. No, pokramljajmo o koncu sveta na podlagi neke sloveče angleške knjige o tem vprašanju.

Zemlja bo umrla.

Toda kdaj in kako? Bo li vzrok nepričakovana svetovna katastrofa, ali bo zemlja zadela v kako repatico, ali bo človeštvo poginilo vsled vročine ali povodnji, zbog mraza ali žeje. Vse to so vprašanja, ki spadajo bolj v kraljestvo domnev in domišljije. Kaj pravi znanost?

Kakor nekoč napoči zadnji dan sinu zemlje, tako bo napočil poslednji dan tudi zemlji. Premagal bo zemljo čas. Zemlja je kakor navita ura, katere kolesje je sprožil njen Stvarnik. Njeno kolesje se že dolgo vrti, a enkrat se mora ustaviti, kajti vse v svetu stoji v znamenju dozorenja. Ali bo naš planet zadel v kako repatico? O tem so nekoč razmišljali učeni kitajski zvezdoslovci. Danes vemo, da so zvezde-repatice zelo nedolžne, ker je njihov rep sestavljen iz razredčenih plinov, skozi katere more zemlja, ne da bi ljudje na njej to čutili. Nekoliko učeneje zveni razlaga, da bi znala taka repatica ob srečanju z zemljo vzeti našemu ozračju toliko dušika ali kisika, da bi vse življenje pomrlo vsled pomanjkanja zraka.

Bolj verjetno bi bilo, da bo zemlja pokončana z ognjem. Vsakih osemnajst metrov v globočino narašča toplota za eno stopinjo, pri tisoč metrih v globini vre voda, še globlje vse žari in vlada peklenski ogenj. V primeri z žarečo tekočino in gorečimi plini v notranjosti naše zemlje je trda skorja na površini kakor jajčna lupina. Tenki zemeljski pokrov se trese — to so potresi — in bi se lahko kedaj razletel. A znanost uči, da je lupina skorje tenka, a žilava in da notranji ogenj v zemlji počasi ugaša. Kaj pa voda? Nov vesoljni potop bi lahko pokrnil vso zemljo in uničil vsa bitja. Znanost uči, da se je v teku milijonov let večkrat potopila kaka zemeljska celina, a nikdar ni izginila vsa celina pod vodo. Kar v stoletjih izgine zemlje v Evropi, se je pokaže nanovo na vzhodu in zahodu.

Morda umre naša zemlja od žeje kakor njena posestrima luna. Luna ima „zemljo“ kakor naš planet, kamenje tam je podobno našemu, le zraka ni in vode ni. Zato na luni ni morja, zelenih gozdov in travnikov in je vse samo puščava brez kapljice vode. Bolj verjeten od vročine je mraz, ki bo storil konec naši zvezdi. Zvezdoslovci so dognali, da naše sonce polagoma ugaša. Fravijo, da je prešlo iz belega v rumeni sijaj in prehaja v tisočletju v rdeči sijaj, ki pomeni starostno dobo sončne zvezde. Nekoč bo sonce gotovo ugasnilo. Takrat ne bo zemlja več imela toplote, vse bo pomrlo od mraza, ne bo več vode in ne več zraka. Čim dalje hladneje postaja na zemlji, severni in južni tečajni led se bolj in bolj priključujeta in se nekoč združita ob ravniku sredi zemeljskega površja. In potem bo krožila mrtva zemeljska obla okoli mrtvega sonca, dokler ne zadene v drugo zvezdo in se razleti.

Najnaravnější konec našega sveta je po dognanjih znanosti, če sonce ugasne. Kedaj se bo to zgodilo? Morda po milijon ali milijardi letih. A nekoč napoči poslednji dan tudi za našo materzemljo! — Kako majhnega in neznatnega se človek čutiš ob teh razmišljanjih in kako blagodejen je mir ob zavesti, da si ob vsem tem veličastno-groznom stvar v božji roki.

Predsednik čehoslovaške vlade general Sirovy slovi med narodom kot junak. Rodil se je kot sin moravskega čevljarja, po maturi prišel v Varšavo in se ob začetku svetovne vojne pridružil Rusom. Organiziral je češke prostovoljske čete. V nekem boju je izgubil desno oko. Ob koncu vojne je vodil umik čehoslovaških legionarjev preko Sibirije do Vladivostoka, odkoder se je vrnil nato v domovino in bil imenovan v republikli za vojaškega poveljnika češke dežele. Šest let nato je postal načelnik generalnega štaba in minister narodne obrambe. Dosegel je vrsto vojaških odlikovanj štirinajstih držav.